

Anophthalmus ajdovskanus gorjancensis DAFFNER

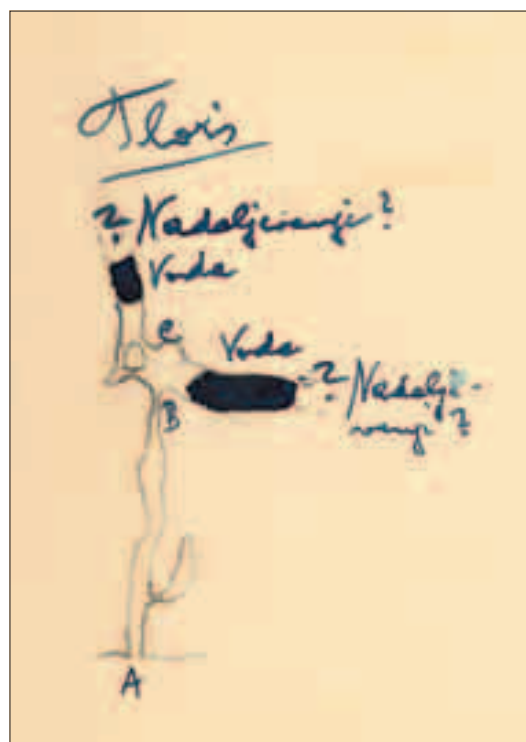
Jamski hrošči Kostanjeviške jame

Najdba prvega pravega jamskega hrošča – drobnovratnika (*Leptodirus hochenwarti*) v Postojnski jami leta 1831 je sprožila val zanimanja za jamske živali, predvsem za hrošče širom po Evropi. Veliko naravoslovcev in zbiralcev je odtlej obiskalo tedanjo Kranjsko, iščoč novih, znanih še neodkritih vrst.

Za večino pravih jamskih živali, še posebej pa za jamske hrošče je značilna velika stopnja endemizma. Zaradi izoliranosti kraških območij je prišlo do razvoja velikega števila edinstvenih vrst in še večjega števila podvrst, ki so pogosto omejene le na majhna, ozko omejena območja krasa.

Oči zbiralcev hroščev so se v 19. stoletju začele upirati tudi proti Gorjancem, saj so s svojo izoliranostjo obetali zanimive najdbe. Tu je prvi jamske hrošče nabiral Alois Gobanz iz Železne Kaple. Nabrane primerke drobnih, kroglastih jamskih hroščkov mrharčkov je kot lokalno podvrsto *Bathyscimorphus byssinus* subsp. *uskokensis* leta 1911 opisal tržaški profesor Josef Müller. Kot tipsko nahajališče je zapisal »Höhlen bei Landstrass im Uskokengebirge«. Takratni vodilni francoski koleopterolog René Jeannel pa je v monografiji o jamskih hroščih leta 1924 zapisal kot nahajališče te podvrste »Grotte pres de Landstrass, dans le Jumberacke planina«. Po vsej verjetnosti sta to lahko dostopni Jama pri gozdarski koči na Opatovi gori in jama Stričanica.

Jamskim hroščem Kostanjeviške jame je prvi posvetil več pozornosti Egon Pretner, naš poznavalec jamskih hroščev svetovnega slovesa. Prvič je obiskal Kostanjeviško jamo in Levakovo jamo 28. novembra 1937. Nastavil je vabe in jami ponovno obiskal 9. januarja naslednje le-

Skica Kostanjeviške jame, ki jo je ob prvem obisku narisal Egon Pretner

Egon Pretner

to. Na vabah gnilega mesa je našel le ostanke slepega jamskega brzca. Jamo je ponovno obiskal leta 1953. Iz njegovih vestno urejenih beležk razberemo izjemno zagnanost in marljivost pri odkrivanju zagonetnih vprašanj o razširjenosti vrst jamskih hroščev. Najbolje je, da jih nekaj citiram:

»28. XI. 1937: Zjutraj z vlakom v Krško, kjer sem obiskal g. Otona Aumana. Ob 10^h z biciklom do Levakove jame pri Dolu (obč. Sv. Križ pri Kostanjevici), v kateri sem našel 1 *Bathyscimorphus byssinus subsp. uskokensis* in nastavil 6 vad. Nato k jami Studena (nad izvirov Studene) pri vasi Globočice v okolici Kostanjevice. V tej jami nastavil 6 vad. Z biciklom nazaj v Krško. Pot zelo slaba. Mrzlo ali krasno vreme. Z večernim vlakom nazaj v Zagreb.«

»9. I. 1938: Z vlakom v Krško. Z gosp. Aumanom z biciklom najprej v jamo nad izvirov Studene pri Globočicah (Kostanjevica). Na vadah le ostanke 1 *Anophthalmus schaumii subsp.* Nato v Levakovo jamo pri Dolu. Na vadah cirka 100 *Bathyscimorphus byssi-*

mus subsp. uskokensis. Z biciklom nazaj v Krško in z vlakom v Zagreb.«

»14. XII. 1953: Odpeljal iz Postojne v Brežice, kjer sem prenočil.«

»15. XII. 1953: Z avtobusom naprej v Kostanjevico, kjer sem našel Augusta Stepančiča. Ogledala sva si jamo pri izvirov Studene pod Globočicami, kjer sem ulovil 1 *Anophthalmus ajdovskanus*, samička (na dnu brezna pod kamnom), 1 *Bathyscimorphus byssinus uskokensis*, samička (v veliki dvorani na koncu jame na kapniku). Zvečer z avtobusom v Novo mesto, potem z železnico nazaj v Postojno, kamor prispel 16. XII. 1953 ob 2. uri.«

Koliko truda za uboga dva drobna hroščka!

V družbi z dr. Ivanom Gamsom, Pavlom Kunaverjem in Borisom Sketom je Egon Pretner obiskal Kostanjeviško jamo še 7. marca 1964, vabe pa še zadnjič pregledal 22. marca.

Z gotovostjo lahko trdimo, da v Kostanjeviški jami živijo vsaj 3 vrste jamskih hroščev. Izjemna natančnost Egonovih determinacij se je ponovno potrdila. Na primerkih jamskih brzcev rodu *Anophthalmus* iz Kostanjeviške jame in okolice je že Egon Pretner prepoznal določene razlike, kar je v svojih beležkah označil (subsp. – nova podvrsta), vendar je po svoji previdnosti z opisovanjem podvrst odlašal. Pripravljajal je tudi že opis nove podvrste *Anophthalmus ajdovskanus* in podvrsti kanil dati ime po Gorjancih, kot edini zaplati krasa, kjer to podvrsto lahko najdemo, vendar opisa ni dokončal, saj ga je v starosti 86 let prehitela smrt.

Tako je novo podvrsto *Anophthalmus ajdovskanus subsp. gorjancensis* opisal Herman Daffner šele leta 1996. Nedvomno nova podvrsta *Anophthalmus schaumii subsp.*, katere primerke je Egon v svoji zbirki uvrstil pod »subspecies diversae«, pa na znanstveni opis še čaka. Prav sedaj je dokončana tudi celovita revizija (v tisku) rodu *Bathyscimorphus*, v kateri tržaški entomolog Marco Bognolo ugotavlja, da je 1.8 milimetra velika endemična podvrsta jamskega mrharčka *Bathyscimorphus byssinus subsp. uskokensis*, opisana z Gorjancev, v resnici nova vrsta *Bathyscimorphus uskokensis*.

Slavko Polak

